

Dromen van kleur

Kinderen in illustratie, een divers beeld

Je thuis voelen in kinderboeken

Winny Ang, kinderpsychiater en jeugdacteur

Je thuis kunnen voelen is een levensnoodzakelijk verlangen dat ons allen verbindt: jong en oud, groot en klein, waar we ook vandaan komen. Het is een moeilijk te definiëren concept, en raakt aan het gevoel van *belonging*. We hechten veel waarde aan het gevoel **ergens bij te horen**. Het geeft ons als mens een **betekenisvolle plaats in de wereld**. Je thuis voelen is dynamisch, iets wat je kan blijven zoeken en creëren: een plaats, geur, moment, ...

Uit onderzoek in scholen blijkt dat je **'thuis voelen' ook belangrijk is voor je gezondheid** - zowel psychisch als fysiek. Jongeren bloeien open en zijn meer gemotiveerd als ze dat gevoel van thuis ervaren. Dit onderstreept het belang van 'je thuis voelen' en de noodzaak om hiervoor blijvend aandacht te hebben.

Mag ik er zijn?

Het belang van representatie en herkenbaarheid komt naar voren in de mogelijkheid om **jezelf te herkennen in de personages van verhalen**. Representatie is een sleutel tot het bestaansrecht van eenieder, vooral voor degenen in een **'minderheidspositie'**. Deze mensen (dat kan gaan over een migratie-achtergrond, neurodiversiteit, leven in armoede, ...) worden **vaak minder gerepresenteerd in verhalen**. Er is vandaag de dag gelukkig meer oog voor, maar er blijven spanningsvelden en hiaten in de representatie.

'Kinderen hebben behoefte aan zowel spiegels als ramen. Veel gekleurde kinderen (breder bekeken: kinderen die in een 'minderheidspositie' staan) zien de wereld alleen via ramen en zij hebben spiegels nodig. Andere kinderen zien alleen spiegels en zij moeten de wereld ook door ramen leren zien.'

– Rudine Sims Bishop, Amerikaanse auteur en professor

Het is een oproep tot het blijven stellen van vragen. Welke verhalen worden geschreven?

Welke stemmen worden gehoord? Welke kinderen zijn zichtbaar in boeken? Wiens verhalen worden gepubliceerd?

Dit zijn vaak spannende thema's: nadenken over wie erbij hoort, wie niet en waarom, geeft vaak een oncomfortabel gevoel. Te midden van spanningsvelden en ongemakkelijke vragen, blijft het zoeken naar kennis, attitude en bewustzijn - als schrijver, uitgever, leesbevorderaar, ... waarbij we proberen navigeren tussen **intermenselijke (micro) een maatschappelijke (macro) fenomenen.**

Naast representatie is het belangrijk om stil te staan hoe mensen gerepresenteerd worden. Welke blik werpen we op de 'andere'? Hoe houden we rekening met te **stereotiepe beelden of gedachten?** Wat betekent het unieke van elke persoon? Wat is de identiteit van een persoon en hoe breng je die in beeld? Wat is het gevaar van iemand te reduceren tot een deelidentiteit?

Identiteit is een dynamisch concept, het heeft meerdere dimensies en lagen. Denk aan een caleidoscoop. Met iedere beweging ontstaat met dezelfde elementen een nieuw beeld, een ander perspectief. Die elementen van identiteit zijn o.a. gender, etniciteit, religie, spiritualiteit, seksuele oriëntatie, klasse, levensfase, gezin van herkomst, professionele identiteit ... Het is belangrijk om te beseffen dat **niet één dimensie bepalend is voor één persoon en dat dus een caleidoscopische kijk op identiteiten belangrijk is.**

Kijken naar jezelf, kijken naar de andere

Het kijken naar onszelf en naar de ander is als het doorgronden van de werkelijkheid door een bril, gestoeld op **onze eigen referentiekaders.** Dit vraagt een **constant aangescherpt bewustzijn.** Het is onmogelijk om helemaal vrij te zijn van vooroordelen. Het besef dat we allemaal een referentiekader hebben, is alvast een eerste stap in het navigeren. **Referentiekaders zijn ingebed in een maatschappij, die op haar beurt in beweging is.**

Kracht van verhalen

Verhalen zijn bij uitstek unieke (tussen)ruimtes waar we voluit kunnen exploreren: anderen en onszelf ontmoeten, avonturen beleven, ervaringen opdoen, ... Het zijn plekken waar we ons thuis kunnen voelen. Verhalen nodigen ons uit tot een ontdekkingsstocht, een soms delicate dans tussen herkenbaarheid en het onvoorspelbare. **Herkenbaarheid en representatie - op niet-stereotype manier - geven kinderen bestaansrecht, en is gelinkt aan welzijn: je goed voelen omdat je er mag zijn.** De kracht van verhalen schuilt net in die diversiteit, een onuitputtelijke caleidoscoop van personages en werelden.

'At its most successful, fiction offers us devices for interpreting reality and imagining how many such interpretations might be possible.'

– *Shaun Tan, Australische kunstenaar, illustrator en filmmaker*

De expo 'Dromen van kleur. Kinderen in illustratie, een divers beeld' loopt nog t/m 6 oktober 2024 in Villa Verbeelding. Meer info en tickets villaverbeelding.be.